

Motion till riksdagen 2025/26:3496

av **Helene Odenjung (L)**

Fristäder för förföljda författare och konstnärer

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka antalet fristäder i Sverige genom att uppmuntra fler kommuner och regioner att ansluta sig till ICORN (International Cities of Refuge Network) och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda det statliga stödet till fristadsverksamheten genom riktade bidrag till kommuner och regioner som vill bli fristäder, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Kulturrådet i uppdrag att samordna och utveckla stödfunktioner för nya och befintliga fristäder och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Yttrandefriheten är en grundpelare i demokratin. I en tid då författare, journalister, konstnärer och andra kulturskapare i allt högre grad hotas, fångslas eller tystas i sina hemländer, har Sverige ett moraliskt och politiskt ansvar att erbjuda skydd och möjlighet till fortsatt skapande.

Genom det internationella nätverket ICORN har över 80 städer globalt, varav 25 i Sverige, valt att bli fristäder. Dessa kommuner och regioner erbjuder tvååriga residens till förföljda konstnärer, vilket ger dem möjlighet att leva och verka i trygghet. Göteborg var först i Sverige 1996, och sedan dess har städer som Malmö, Gävle, Lund och Eskilstuna följt efter.

Trots detta är behovet långt större än tillgången. ICORN rapporterar om ett ökat söktryck, särskilt från länder som Afghanistan, Iran och Belarus. Samtidigt är det många svenska kommuner som uttryckt intresse men saknar resurser eller kunskap för att ta steget.

Statens roll och möjligheter

Staten har redan en viktig roll genom Kulturrådet, som fördelar projektbidrag till fristadsverksamhet (ca 1,9 miljoner kronor 2020). Men för att fler kommuner ska kunna bli fristäder krävs:

- ökade statliga medel för att täcka kostnader för bostad, stipendium och samordning,
- en nationell samordningsfunktion som erbjuder vägledning, utbildning och nätverk,
- synliggörande av goda exempel och erfarenheter från befintliga fristäder.

Fristadshandboken, framtagen av Kulturrådet och ICORN, är ett viktigt verktyg, men behöver kompletteras med praktiskt stöd och långsiktig finansiering.

Demokratisk och kulturell vinning

Att vara fristad är inte bara en humanitär insats – det är också en investering i ett öppet, kreativt och internationellt kulturliv. Fristadskonstnärer bidrar till lokalsamhället genom föreläsningar, utställningar, musik och litteratur. De stärker yttrandefriheten – både här och i sina hemländer.

Sammanfattning

Sverige bör ta ett större ansvar för att skydda hotade konstnärer och författare. Genom att öka det statliga stödet och främja fler fristäder inom ICORN kan vi bidra till att försvara det fria ordet – i praktiken, inte bara i princip.

Helene Odenjung (L)